

UCHWAŁA

Dnia 13 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Maria Szulc

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie egzekucyjnej z wniosku wierzyciela G. C.
przy uczestnictwie dłużnika Apteki "E." sp.j. D. i R. G. w L.
o świadczenie pieniężne,
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 13 maja 2015 r.
zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w L.
postanowieniem z dnia 4 listopada 2014 r.,

"1. Czy w przypadku połączenia przez komornika kilku spraw egzekucyjnych prowadzonych z wniosku tego samego wierzyciela przeciwko temu samemu dłużnikowi o egzekucję świadczeń pieniężnych komornik pobiera od dłużnika jedną opłatę stosunkową obliczoną na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376, ze zm.), czy też opłaty stosunkowe w każdej z połączonych spraw obliczone na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376, ze zm.)?"

2. Jaka jest maksymalna suma opłat stosunkowych w sprawie o egzekucję świadczeń pieniężnych pobieranych przez komornika od dłużnika, w której wyegzekwowano świadczenie przy zastosowaniu różnych sposobów egzekucji - częściowo wskutek skierowania egzekucji do wierzytelności z rachunku bankowego, wynagrodzenia za pracę, świadczenia z ubezpieczenia społecznego jak również wypłacanych na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zasiłku dla bezrobotnych, dodatku aktywizacyjnego, stypendium oraz dodatku szkoleniowego (art. 49 ust.

1 zdanie drugie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376, ze zm.) a częściowo w inny sposób (art. 49 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376, ze zm.)), w szczególności czy suma opłat pobranych w danej sprawie może przekroczyć trzydziestokrotność przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego?"

podjął uchwałę:

1. W razie połączenia przez komornika do łącznego prowadzenia kilku spraw egzekucyjnych, wszczętych przez tego samego wierzyciela przeciwko temu samemu dłużnikowi, na podstawie różnych tytułów wykonawczych, komornik pobiera opłatę egzekucyjną w każdej połączonej sprawie.

2. Wysokość opłaty pobranej na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.) w sprawie, w której komornik wyegzekwował świadczenie przy zastosowaniu różnych sposobów egzekucji, nie może być wyższa niż trzydziestokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w L. postanowieniem z dnia 30 grudnia 2013 r. uwzględnił częściowo skargi dłużnika na czynności komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w L. i obniżył wysokość opłat egzekucyjnych ustalonych przez komornika w postanowieniach z dnia 2 sierpnia 2013 r., wydanych w ośmiu sprawach egzekucyjnych, prowadzonych na podstawie wniosku wierzyciela G. C. przeciwko dłużnikowi Aptece „E.” Sp.J.D i R. G. w L. Ustalił, że egzekucja w tych sprawach była prowadzona z wierzytelności, rachunku bankowego i z ruchomości. Zarządzeniem z dnia 28 sierpnia 2012 r. komornik połączył te sprawy do łącznego prowadzenia. Po zakończeniu czynności egzekucyjnych ustalił opłatę stosunkową w każdej z tych spraw, w części na podstawie stawki wynoszącej 15% od wyegzekwowanych kwot, a w części według stawki 8%. Skargi w części dotyczącej opłat stosunkowych pobranych w każdej ze spraw, mimo ich połączenia, Sąd uznał za uzasadnione, gdyż taki sposób pobierania opłaty egzekucyjnej prowadzi do obciążenia dłużnika kosztami postępowania egzekucyjnego, których wysokość nie koreluje z nakładem pracy komornika. Sąd Rejonowy przyjął, że należna komornikowi opłata egzekucyjna nie może być wyższa niż jej maksymalna górna granica, wyliczona odrębnie dla opłat pobieranych w oparciu o stawki 8% i 15%, zatem łącznie wyższa niż 123233,60 zł. Z tego względu, w każdej ze spraw egzekucyjnych obniżył opłatę egzekucyjną do 15404,20 zł.

Sąd Okręgowy w L., rozpoznając zażalenia komornika i dłużnika powziął wątpliwość jakie skutki dla sposobu ustalenia opłaty egzekucyjnej ma połączenie przez komornika kilku spraw egzekucyjnych prowadzonych przez tego samego wierzyciela przeciwko temu samemu dłużnikowi oraz wątpliwość, jaka może być maksymalna suma opłat stosunkowych pobieranych przez komornika przy zastosowaniu kilku sposobów egzekucji, które uzasadniają naliczenie tych opłat w oparciu o różne stawki procentowe. Zagadnienia te przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pierwsze z zagadnień przedstawionych do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu dotyczy sposobu ustalania wysokości opłaty egzekucyjnej pobieranej na podstawie art. 49 ust. 1 u.k.s.e. w przypadku połączenia przez komornika kilku spraw o egzekucję świadczeń pieniężnych do łącznego prowadzenia. Z treści tego przepisu wynika, że opłata egzekucyjna o charakterze stosunkowym jest pobierana w sprawie egzekucyjnej. Sprawą egzekucyjną w rozumieniu art. 49 u.k.s.e. jest postępowanie wszczynane na wniosek wierzyciela, w oparciu o tytuł wykonawczy. Z przepisów regulujących postępowanie egzekucyjne nie wynika, aby wierzyciel dysponujący kilkoma tytułami egzekucyjnymi, także w przypadku ich wydania przeciwko temu samemu dłużnikowi, miał obowiązek ich łącznego wykorzystania w ramach jednego postępowania egzekucyjnego. W postępowaniu egzekucyjnym, podobnie jak w procesie, obowiązuje zasada dyspozycyjności i to od woli wierzyciela zależy sposób prowadzenia egzekucji. Może on zatem wszcząć odrębnie egzekucję na podstawie każdego z tytułów wykonawczych, którym dysponuje. Nie ulega wątpliwości, że w przypadku prowadzenia egzekucji przeciwko temu samemu dłużnikowi, odrębnie na podstawie poszczególnych tytułów wykonawczych, art. 49 ust. 1 u.k.s.e. daje podstawę do pobrania opłaty egzekucyjnej w każdej sprawie oddzielnie.

Połączenie spraw egzekucyjnych do łącznego prowadzenia zasadniczo nie zmienia zasady pobierania opłat egzekucyjnych w sprawie. Połączenie spraw egzekucyjnych jest bowiem zabiegiem procesowym, który nie pozbawia spraw połączonych ich odrębności i samodzielności. Taki pogląd jest od dawna konsekwentnie prezentowany w judykaturze w odniesieniu do oceny skutków połączenia spraw na etapie postępowania rozpoznawczego. Ostatnio takie stanowisko Sąd Najwyższy zajął w postanowieniu z dnia 24 czerwca 2014 r., I CZ 29/14. Brak jest argumentów dla stanowiska, że połączenie spraw egzekucyjnych wywołuje odmienne skutki niż połączenie spraw w postępowaniu rozpoznawczym, o ile brak jest regulacji szczególnej w tym zakresie. W odniesieniu do egzekucji z nieruchomości Sąd Najwyższy w uchwałach z dnia 20 października 2010 r., III CZP 71/10, OSNC 2011, nr 5, poz. 53 i z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 27/12, OSNC 2013, nr 2, poz. 12 przyjął, że w przypadku prowadzenia egzekucji

z nieruchomości przez kilku wierzycieli toczy się jedna egzekucja z uwagi na regulację zawartą w art. 926 i art. 927 k.p.c. Stanowisko, że połączenie spraw egzekucyjnych nie pozbawia ich odrębności jest obecnie uzasadnione tym bardziej, że podstawę do dokonania takiej czynności stanowi obecnie art. 219 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Wymaga w związku z tym podkreślenia, że zarówno komornik, jak i Sąd Rejonowy wadliwie wskazały jako podstawę do połączenia spraw egzekucyjnych § 23 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie czynności komorników (Dz. U. Nr 10, poz. 52 ze zm.). W związku z uchynieniem art. 772 k.p.c. przez art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 112, poz. 769) należy przyjąć, że rozporządzenie w sprawie czynności komorników utraciło moc w zakresie, w jakim podstawę do jego wydania stanowił art. 772 k.p.c. Taki pogląd Sąd Najwyższy wyraził w uzasadnieniu uchwały z dnia 7 maja 2009 r., III CZP 15/09, OSNC 2010, nr 1, poz. 10.

Uwzględniając powyższe należy przyjąć, że mimo połączenia spraw egzekucyjnych do łącznego prowadzenia istnieje podstawa do ustalenia w każdej z nich osobno opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 49 ust. 1 u.k.s.e. Sąd Okręgowy zasadnie jednak podniósł, że pobieranie przez komornika opłaty egzekucyjnej w pełnej wysokości we wszystkich sprawach egzekucyjnych połączonych do wspólnego prowadzenia budzi zastrzeżenia w świetle zasady nakazującej powiązanie wysokości opłat egzekucyjnych z nakładem pracy komornika. Na potrzebę uwzględniania tego rodzaju zależności wielokrotnie zwracano uwagę w judykaturze. Nie budzi zaś wątpliwości, że czynności podejmowane przez komornika po połączeniu spraw egzekucyjnych mogą mieć znaczenie dla wyniku każdej z połączonych spraw i jednocześnie ich łączne prowadzenie zasadniczo nie powoduje zwiększenia zakresu czynności dokonywanych przez komornika oraz nakładu pracy komornika. Komornik powinien zatem te okoliczności uwzględnić, ustalając wysokość opłat egzekucyjnych w każdej z połączonych spraw. W przypadku wadliwego ustalenia przez komornika wysokości opłaty egzekucyjnej, gdy jej wysokość jest nadmierna w relacji do nakładu pracy komornika, istnieje możliwość złożenia przez wierzyciela i dłużnika wniosku do sądu o obniżenie wysokości opłaty stosunkowej (art. 49 ust. 7 u.k.s.e.).

Zasada pobierania opłaty egzekucyjnej w każdej ze spraw egzekucyjnych połączonych do łącznego prowadzenia nie sprzeciwia się zatem realizacji koncepcji ustalania wysokości opłaty egzekucyjnej w powiązaniu z nakładem pracy komornika.

Drugie z przedstawionych zagadnień prawnych dotyczy wykładni art. 49 ust. 1 u.k.s.e. w części, w której przepis ten określa maksymalną wysokość opłaty stosunkowej, z uwzględnieniem stawki odpowiednio 15% i 8% od wartości wyegzekwowanego świadczenia, odpowiednio do sposobu prowadzenia egzekucji. Sąd Okręgowy podkreślił, że w piśmiennictwie sporna pozostaje kwestia, czy suma opłat stosunkowych pobieranych według tych stawek może przekroczyć granicę, którą wyznacza trzydziestokrotność przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Część autorów wskazuje na znaczenie nowelizacji art. 49 ust. 1 u.k.s.e. dokonanej na podstawie ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych oraz niektórych innych ustaw, w wyniku której z dotychczasowego brzmienia przepisu określającego maksymalną wysokość opłaty egzekucyjnej usunięto frazę „cała opłata stosunkowa”. W ich ocenie przemawia to za stanowiskiem, że obecnie suma opłat stosunkowych pobranych w jednej sprawie, przy zastosowaniu różnych stawek procentowych, może być wyższa niż trzydziestokrotne przeciętne wynagrodzenie miesięczne. Inna grupa autorów opowiada się za poglądem, że nowelizacja art. 49 ust. 1 u.k.s.e. nie daje podstaw do zmiany dotychczasowej wykładni tego przepisu i przewiduje on nadal wysokość maksymalnej opłaty egzekucyjnej na poziomie trzydziestokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Sąd Okręgowy uznał, że wobec rodzaju przytaczanych argumentów należy opowiedzieć się za drugim z tych stanowisk. Pogląd ten jest uzasadniony. Sąd Okręgowy trafnie zwrócił uwagę, że przy wykładni art. 49 ust. 1 u.k.s.e. nie można tracić z pola widzenia celu nowelizacji tego przepisu. Było nią obniżenie wysokości opłaty stosunkowej w przypadku prowadzenia określonego sposobu egzekucji. W związku z tym prowadzenie egzekucji różnymi sposobami, z których część uzasadnia naliczenie opłaty przy zastosowaniu stawki obniżonej z 15 % do 8 %, nie może prowadzić finalnie do wzrostu wysokości całości opłaty. W przypadku wykładni, której Sąd Okręgowy zasadnie nie podzielił, opłata stosunkowa mogłaby być obecnie

wyższa niż w przypadku stosowania w dalszym ciągu stawki 15% dla sposobów egzekucji, dla których stawkę tę obniżono. Pozostawałoby to w rażącej sprzeczności z celem nowelizacji przepisu.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. orzekł jak w uchwale.